

Ruth hefur longu málað mög. Beint nú málar hon jólamenn, einglar og annað jólalegt á plattar, skálir og krúss

staðið opnar fyrri börnunum. Önkuntið hefur okkurt av teimum smá verið hjá Jens og Ruth, tá foreldrinu hava verið upptikin.

Gjøgnum börnini var lætt at koma á tal við hini i bygdini, og Jens og Ruth lata væl at, so blið og beinasom öll bygdin hefur verið við tey.

Teyr fyrstu dagarnir vóru baldrutir, tí tað var verkfall, eingi bløð, eingin postur, og telefonin virkaði ikki, men tað gekk ikki long tíð, til livið gekk sína vanligu gongd hjá teimum báðum í Æðuvík.

Vælsignaður friður

- Hvussu kunnu tvey dansk fólk sum tit fella til her?

- Eg vil siga, sum Mar-

gretha Drotning hefur sagt Føroyingar hava tað, sum vit danir hava gloymt, og tað er at koma hvørjum øðrum við, sigur Ruth.

- Her er eisini ein so deiligur friður, fitt fólk, og her er vakurt.

Henni dāmar so væl, at alt ikki hefur so nógvan skund sum í Danmark, og hon hefur longu vant seg við, at tað, sum ikki verður í dag, verður kanska í morgin.

Ruth, sum hefur útbúgving sum dekoratørur, er longu so smátt komin í gongd við sitt ítriv, at tekna og mála á porselen. Jens er eisini byrjaður aftur at gera modellskip, sum hann plagdi sum yngri.

Ruth trýr lítið, at tað skal vera biligari at liva í Danmark enn í Føroyum. Mjólk og grønmeti eru dýrari í Føroyum, men nóg annað er biligari, eitt nú kjót.

Keypit hús í Hvalvík

Teimum dāmar framvegis væl at vera í Æðuvík, men bygdin er í so fjarskotin frá Havnini, og húsini, tey búgva í, eru ov stór til teirra.

Eitt kvøldið vildi tað so til, at tey koma í talu við ein mann, sum átti eini

hús í Hvalvík. Húsini stóðu tómt. Tá maðurin fekk at vita, at tey kundu hugsað sær at keypt hús, var hann til reiðar at selja. Og tey søgdu ja takk, tí tey hildu tað vera so vakurt í Hvalvík við tí fjølbroyttu náttúruni.

Nú eru tey við at broyta húsini í Hvalvík eitt sindur, og um einar tvær vikur flyta tey í húsini, sum eru eini vanlig eldri føroysk hús.

Í kjallaranum ætla tey athava arbeiðsrúmið, hann við sínum skipum, og hon við porselenmálningini.

Tað kann eisini væl vera, at eg fari at royna at fáa arbeiði, eisini fyrri at koma í samband við fleiri fólk, sigur Ruth, sum eins og maðurin hefur fimar fingrar.

Regn ger einki

Tey ræðast ikki veðurlagið Føroyum og nú at fara undir ein føroyskan vetur. Jens var staddur í

Føroyum í jólaódnini í 1988, og hann hefur enn tá eitt árið roynt at koyra út av Oyggarvegnum.

Tey hava sjálvandi fingið at vita, hvussu illa tað regnar í Hvalvík.

- Regn ger okkum einki, tola er nógv verri.

Slíkt skilja bara føroyingar

Tað er ikki til at skilja, at fleiri flakavirki sluppu at byggja sær upp skuld uppá yvir 80 mió. krónur, og tey hvørki vórðu sett undir umsiting ella koyrd av knóranum, skrivir Anders Levinsen, cand. scient. soc., í eini nýggjari lýsing av føroysku kreppuni.

Vit prenta her brot úr grein hansara í *Gegrafisk Orientering* 1995 nr. 2

Et typisk færøsk eksempel

... Skylder du 50.000 kr. i banken, så er det tit problem. Men skylder du banken over 500.000 kr., så er det bankens problem...

Dagj í eftiråret 1989 besøgte min gode ven Klaus Rasmussen, diskuterende vi som sædvanlig den færøske bygdamenning, og Klaus gav i den forbindelse en række eksempler på noget af det, som kun færinger kan forstå. Klaus fortalte bl.a., at han som revisor hos Carl Wilhelm Weihe i Tórshavn havde været med til at udarbejde en rapport til landsstyret om økonomien i den færøske fiskeindustri. Rapporten viste, at der ikke var en eneste filetfabrik på Færøerne, der i regnskabsåret 1988 kunne fremvise et positivt resultat på årsregnskabet. Ingen – ingen – fi-

letfabrikker havde tjent så meget, at de kunne betale afdragene på deres gæld i 1988. Kun 5 ud af 20 fabrikker kunne lige akkurat dække deres renteudgifter, og 4 filetfabrikker havde ikke engang tjent til deres faste udgifter!

Der er naturligvis mange forskellige grunde til disse dårlige driftsresultater. Men uanset hvilke undskyldninger man trækker op af hatten, så er der én ting man ikke kan løbe fra: Ved udgangen af 1988 udgjorde fabrikernes samlede udgiftspost til renter og afdrag i alt ca. 120 mio. kr. I gennemsnit skyldte hver fabrik således 42 mio. kr. i banken, og der var sågar 3 fabrikker, der hver især skulle forrente en gæld på over 80 mio. kr.!

Man behøver hverken at have særlig god forstand på fiskeindustri eller virksom-

hedsøkonomi for at vide, at en industri, der bærer på så stor en gældssbyrde, kun kan trække vejret ved hjælp af kunstigt åndedræt.

Man kan undre sig over, hvorledes flere filetfabrikker kan få lov til at oparbejde en gæld på over 80 mio. kr. uden at blive sat under administration eller uden at blive erklæret fallit. Ja, set ud fra en økonomisk rationel betragtning kan man i det hele taget undre sig over umådelig mange ting, bl.a. den historie Klaus fortalte om filetfabrikken Sólárris i Skopun, der i 1988-89 optog et lån på ca. 30 mio. kr. i Sjóvinnubanken med det formål at udbygge og modernisere deres nedslidte produktionsapparat. Sólárris fik lånet på trods af: – at Sólárris skyldte 25–30 mio. kr. i banken i forvejen,

- at Sólárris i perioden 1982-88 ikke kunne skaffe så store mænder råfisk, at virksomheden var i stand til at udnytte sit udsjødte produktionsapparat optimalt,
- at virksomhedens resultat i 1988 var så ringe, at den ikke engang kunne betale renter og afdrag på sin gæld,
- at der i Sand kun 8 km. dærfra lå en tilsvarende filetfabrik, Borgin, der fremstillede præcis de samme produkter af præcis det samme fisk,
- at Borgin også skyldte 25–30 mio. kr. i banken,
- at Borgin heller ikke fik fisk nok til, at de kunne udrytte deres produktionsanlæg optimalt,
- og at Borgin ligesom Sólárris fik så få fisk, at man heller ikke her kunne betale renter og afdrag på gæld en i 1988!

Set udefra skulle man tro, at enhver, ikke mindst Sjóvinnubanken, kunne indse, at konjunkturerne inden for fiskeindustrien var så dårlige, at en nyinvestering på 30 mio. kr. i Sólárris var dødsdømt på forhånd. Men: der findes åbenbart visse kræfter på Færøerne, der gør, at bankerne på Færøerne engang imellem tænker på en anden måde. I hvert fald lykkedes det mændene bag Sólárris at optage det famøse lån i Sjóvinnubanken, således at de kunne modernisere og udbygge deres gamle fabriksanlæg, og således at fabrikken kun-

ne have nabofabrikken Borgin ned i en unødvendig fallit bare to år senere!

Hvorfor lykkedes man ikke filetfabrikken i Skopun når produktionsapparatet alligevel var nedslidt, og når fabrikken ikke kunne fremvise en sund økonomi?

Hvorfor skulle der ligge 2 filetfabrikker på Sandoy, der producerede de samme produkter af de samme fisk?

Hvorfor skulle fabrikkerne være så store, at ingen af dem kunne udnytte deres produktionsapparat optimalt?

Hvorfor kunne de to filetfabrikker ikke indgå et samarbejde, der var til fordel for begge parter i stedet for at slå om den samme råvare?

Hvorfor kunne fiskerarbejderne ikke køre de 8 km på arbejde fra Skopun til Sand – eller omvendt?

For at finde svar på nogle-

af alle disse spørgsmål besluttede jeg mig for at rejse ud til Sandoy. Derude besøgte jeg en række sandoyinger, som alle fortalte historier fra øen. Historier, der fortæller noget om de meget stærke følelser og kræfter, der er knyttet til livet i de små bygder. Historier der set i et større perspektiv viser, hvorledes den stærke bygdepatriotisme har haft en særlig betydning for bygdernes, landets og øens udvikling. Og historier der samtidig illustrerer bygdamenningens paradoks: På den ene side virker den udvikling, der er fulgt i kølvandet på bygdamenningen ofte så absurd, at man tager sig fortvilvet til hovedet. På den anden side ligger der en god og sund fornuft gemt bag ved bygdamenningen, en fornuft der udspringer i den gamle rodfæstede bygdekultur.

Søkt verður eftir klinikkassistenti

til skúlatannrøktina í Leirvík.

Starvið er deiltíðarstarv 2/5 tíð.

Byrjunardagur skjótast gjørligt eftir at viðkomandi er settur í starv ella 15. november 1995.

Umsóknir skulu vera Leirvíkar Kommunu í hendi í seinasta lagi tann 06. november 1995.

Leirvíkar Kommuna